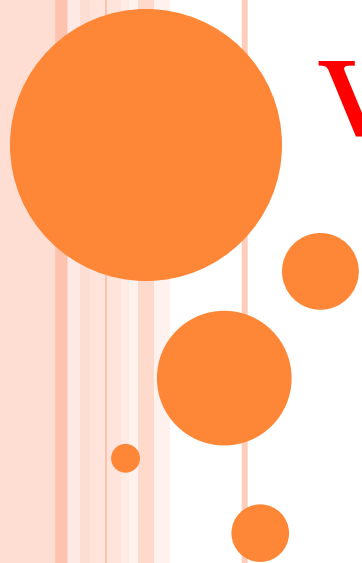

AKKORD VA UCHTOVUSHLIKLAR

AKKORD VA UCHTOVUSHLIKLAR

- Akkordlar
- Uchtovushliklar
- Uchtovushliklarning aylanishi
- Ohangdosh intervallar va noohangdosh intervallar
- Akkordning asosiy ko'rinishi

AKKORD.

Bir vaqtda qo'shilib eshitilgan hamda tertsiya bo'yicha joylashgan uch va undan ortiq tovushlarga **akkord** deyiladi.

Akkord berilgan pastki tovushdan *yuqoriga qarab* tuziladi.

Ucha tovushdan
iborat, tertsiya
bo'yicha
joylashgan akkord
uchtovushlik
deyiladi.

Uchtovushlikning
qaysi holatda
bo'lishi shu
uchtovushlik
tarkibiga
kiradigan
tertsiyalarning
joylashuv tartibi
va holatiga bog'liq
bo'ladi

Major yoki katta uchtovushlik kat.3 va kich.3 dan tuziladi hamda ikki chetidagi tovushlar sof 5 intervalidan iborat bo'ladi.

Minor yoki kichik uchtovushlik kich.3 va kat.3 dan tuziladi, ikki chetidagi tovushlar sof 5 intervalidan iborat bo'ladi.

Kamaytirilgan uchtovushlik ikkita kich.3 dan tuziladi va ikki chetidagi tovushlar oralig'i kam.5 dan iborat bo'ladi:

Orttirilgan uchtovushlik ikkita kat.3 dan tuziladi. Ikki chetidagi tovushlar oralig'i ort. 5 dan iborat bo'ladi.

Major
uchtovushligi

Minor
uchtovushligi

Kamaytirilgan
uchtovushlk

Orttirilgan
uchtovushlk

The image shows a musical staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The staff is divided into four measures by vertical bar lines. Each measure contains a triad with its fingering and voicing indicated. The first measure shows a Major triad (C-E-G) with 'sof 5' on the left and 'kich. 3' and 'kat. 3' on the right. The second measure shows a Minor triad (C-Eb-G) with 'sof 5' on the left and 'kat. 3' and 'kich. 3' on the right. The third measure shows a Diminished triad (C-Eb-Gb) with 'kam. 5' on the left and 'kat. 3' and 'kich. 3' on the right. The fourth measure shows an Augmented triad (C-E-G#) with 'ort. 5' on the left and 'kat. 3' and 'kat. 3' on the right. The notes are represented by circles on the staff lines.

Major va minor
uchtovushligidan hosil
bo'lgan barcha intervallar
ohangdosh intervallarga
kiradi.

ular *ort.5* va *kam.5* dan
iborat.

Orttirilgan va kamaytirilgan
uchtovushliklardan tuzilgan
intervallar esa noohangdosh
intervallarga kiradi,

Demak, major va minor uchtovushliklari ohangdosh bo'ladi, orttirilgan va kamaytirilgan uchtovushliklar esa noohangdosh bo'ladi.

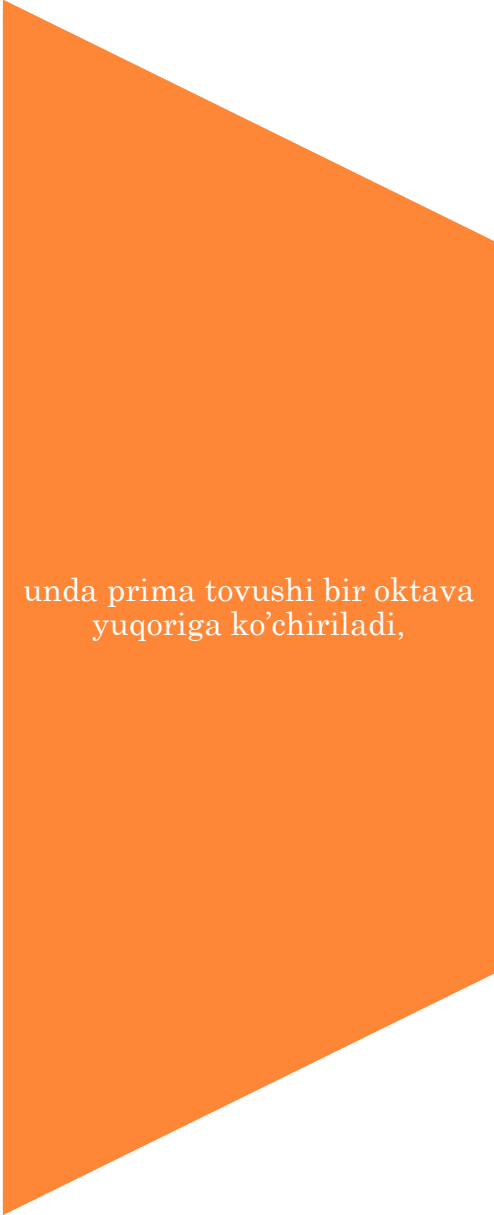
Akkord tovushlari tertsiya bo'yicha joylashgan bo'lsa, unga **akkordning asosiy ko'rinishi** deyiladi.

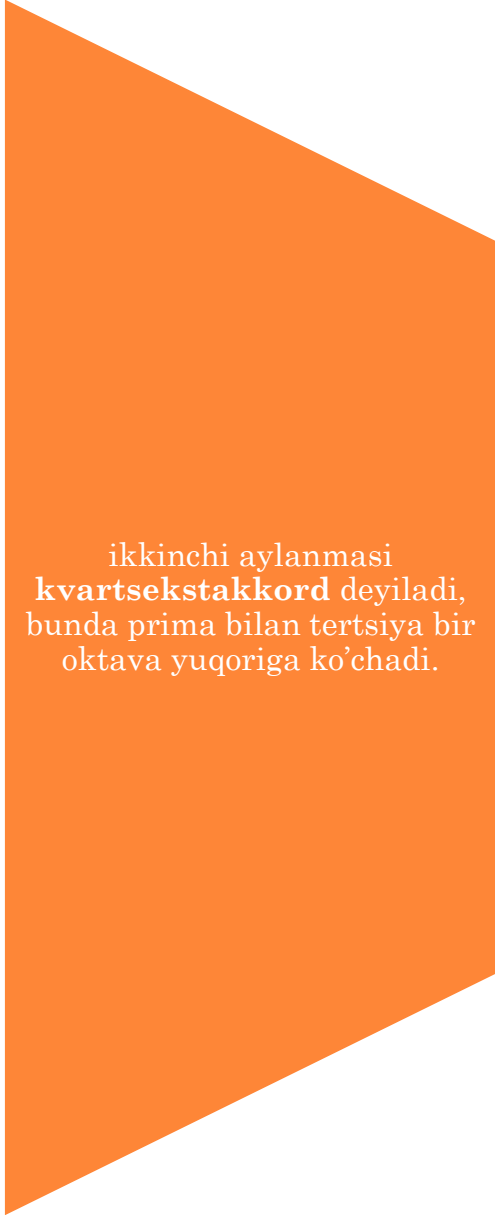
- Akkordning har bir tovushi mustaqil nomga ega. Tovushlarning nomlari asosiy ko'inishdagi akkordning pastdan yuqoriga tomon joylashgan tovushlari hosil qilgan intervallar nomidan kelib chiqadi.
- Uchtovushlikning eng pastki, ya'ni asosiy tovushi **prima**, ikkinchi yoki o'rta tovushi – **tertsiya**, uchinchi yoki yuqori tovushi – **kvinta** deyiladi.
- Agar uchtovushlikda eng pastki tovush tertsiya yoki kvinta bo'lsa, bu uchtovushlik **aylanmasi** deyiladi.

Uchtovushlik
ikkita
aylanmaga
ega,
birinчисiga
sekstakkord
deyiladi,

unda prima tovushi bir oktava
yuqoriga ko'chiriladi,

ikkinchi aylanmasi
kvartsekstakkord deyiladi,
bunda prima bilan tertsiya bir
oktava yuqoriga ko'chadi.

Sekstakkordning
pastki tovushi
tertsiya bo'ladi,
kvartsekstakkordni
ng pastki tovushi
esa kvinta bo'ladi:

C – dur

1-ay lanma 2-ay lanma

YOKI SI MINORDA KVARTSEKSTAKKORD
TUZISH TALAB QILINSA, QUYIDAGICHA
BO'LADI:

Major yoki minor uchtovushliklarining aylanmalarini istalgan tovushdan tuzish va ularning tonalliklarini aniqlash uchun:

Akkordning qo'shni tovushlari orasida qaysi xildagi intervallar hosil bo'lishini va;

Sekstakkordda yuqori tovushi prima ekanligini, kvartsekstakkordda esa, o'rta tovush primaligini bilish talab qilinadi.

Quyida major va minor uchtovushliklari aylanishining interval tuzilishi tartibi keltirilgan:

Major
sektakkordi -
kich.3 +sof 4;

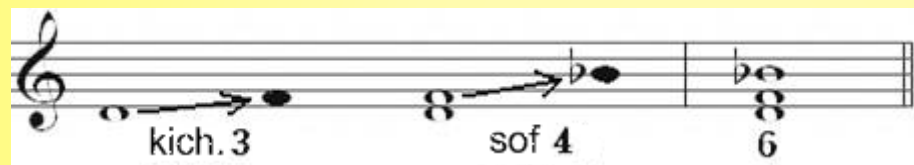
Minor
sektakkordi -
kat.3 + sof 4;

Major
kvartsektakkordi
- sof 4 + kat.3;

Minor
kvartsektakkordi
- sof 4 + kich.3.

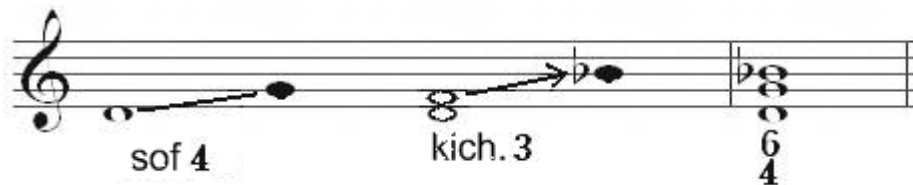

- Major va minor uchtovushliklari aylanishining interval tuzilishini va ulardagi asosiy tovushlar ko'inishini bilganda, kerak bo'lgan akkordni tuzish juda oson bo'ladi.
- Masalan: re tovushidan major sekstakkordi tuzish talab qilinsa;

- si bemol major sekstakkordi hosil bo'ladi.

- Re tovushidan minor kvartsekstakkordi tuzish talab qilinsa;

- sol minor kvartsekstakkordi hosil bo'ladi va h.k.

